

Історія розвитку пошти України

Пошта в Україні — історія регулярної пошти на українських землях. Відомості про першу кінну пошту в Гетьманщині, що засновувалася згідно з Глухівськими статтями 1669, належать до 1669. Перший поштовий двір у Києві відкрито російськими воєводами в останній чверті 17 ст. Регулярну державну пошту для одночасного перевезення пасажирів, вантажів, кореспонденції і грошей створено генерал-губернатором П.Румянцевим (див. П.Румянцев-Задунайський) 1765. Складалася спершу з 9-ти маршрутів (Глухів—Київ, Київ—Полтава, Київ—Стародуб, Київ—Чернігів, Київ—Кременчук, Київ—Потоки, Київ—Добрянка, Полтава—Чернігів, Ромни—Лубни) та 72-х станцій. 1782 передана малоросійській філії Головних поштових справ правління Російської імперії із назвою Малоросійський поштамт (1782—1830), дії якого поширювалися на Малоросійську губернію, Слобідсько-Українську губернію, Новоросійську губернію, Київську губернію і Курську губернію, із 1810 — поштовому департаментові МВС Російської імперії. 1831—53 введено поштові округи. Поштові контори відкривалися в губернських містах, згодом — у повітових центрах. Зв'язок здійснювався у визначені дні й години. Станціями завідували наглядачі, перевозили поштарі і ямщики. Спершу поштою користувалися урядові установи та армія. Для військово-політичних цілей створювалася кур'єрська або екстрапошта, яка із Санкт-Петербурга до Києва доставлялася впродовж 4-х, звичайна — 10-ти днів. 1828 екстра-пошта з'єднала Київ із Житомиром та із С.-Петербургом. Користувалася пошта диліжансами, поштовими колясками, фурами, кабриолетами, бричками. Із 1839 вводилися поштові екіпажі (легкі та важкі). 1843 пошта отримала єдиний для Російської імперії поштовий тариф. Тоді з'явилися перші поштові скриньки із 2-ма відділеннями — для кореспонденції, що відправлялася, і привезеної. 1857 введено поштові марки, 1872 — поштові листівки, із 1890-х рр. здійснювалися грошові перекази. Поруч із державною існувала приватна пошта, що називалася «вільною». Першим утримувачем «вільної» пошти став поміщик Студзинський на тракці Харків—Москва 1845.

Із 1860-х рр. пошта почала перевозитися залізницями. Перший залізничний поштовий зв'язок встановлено із С.-Петербургом через Чернігів 1861.

Із початком 20 ст. до поштового зв'язку додався телеграф, який вводився приватними компаніями.

Листування між першими особами держав велося ще з давніх часів. Перші згадки про поштове сполучення (правда, не систематичне) Гетьманщини датуються 17 століттям: ще Богдан Хмельницький вів листування як з провідними політиками сусідніх країн, так і з козацькою старшиною. Процес написання одного із козацьких листів, який навіки залишиться в історії країни та мистецтва, зображений на знаменитій картині Іллі Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану».

Сучасна пошта

З розвитком інтернету деякими аналітиками прогнозувалася швидка стагнація ринку поштових послуг, проте, цього не сталося. Більш того, ряд державних поштових компаній, в минулому дотуються, планується приватизувати.

Подібним чином реформували поштову систему в Німеччині, де в 1995 році державна *Deutsche Bundespost* була приватизована і поділена на компанії *Deutsche Post AG*, *Deutsche Telekom AG* і *Deutsche Postbank AG*. Крім того, існують інші приватні фірми, що надають поштові послуги. Наприкінці XX - початку XXI століття поштовий зв'язок залишалася самим масовим і дешевим видом зв'язку. Незважаючи на створення і швидкий розвиток автоматизованих систем електрозв'язку, космічної та електронного зв'язку, поштовий зв'язок збереже своє величезне значення і в осяжному майбутньому.

У результаті поштових реформ останніх десятиліть виникає питання про те, чим поштова справа відрізняється від інших галузей транспорту та послуг. Принципово можна говорити про пошту як про високоспеціалізованої формі вантажних перевезень з певними особливостями.

Найголовніша особливість пошти - пропозиція загальнодоступних послуг поштових перевезень, які часто здійснюються за ініціативою держави на зразок інших галузей перевезень. У поштовій сфері ці послуги є основними, універсальними або засадничими. Поштові скриньки, встановлені на рівномірних відстанях від поштового відділення, з яких відправлення вилучаються незалежно від того, один лист знаходиться в ящику або тисяча, являють собою наочний приклад відмінностей поштового обслуговування від інших видів послуг і транспортування. Традиційно для оплати поштових відправлень (листів, листівок), простих і замовлених бандеролей) використовуються поштові марки різного номіналу, які наклеюються безпосередньо на відправлення відповідно за тарифом на пересилку. Для більшої зручності поштові відомства випускають ще штемпельні конверти, замовні штемпельні конверти, відкриті і закриті листи, службові поштові картки, поштові перекази, бандеролі і т.д. з віддрукованим на них поштовим знаком

оплати.

Іноді марки замінюються відбитками спеціальної франкувальних машини (франкотіпамі), де сума плати за пересилання друкується спеціальним чином на конверті, або на аркуші паперу, який наклеюється на упаковку. Кожного місяця поштові службовці знімають свідчення лічильника такої машини і виставляють підприємству рахунок. Такий спосіб оплати використовують, перш за все, масові відправники кореспонденції (акціонерні товариства, банки, страхові компанії, рекламні агентства і т.п.).

У деяких країнах (зокрема, в Німеччині, Великобританії, США і ряду інших) з'явився новий спосіб оплати відправки простої кореспонденції - через інтернет. Користувач оплачує послуги пошти на спеціальному порталі, після чого отримує спеціальний штрих-код, який може роздрукувати на домашньому принтері і наклеїти на конверт. У Великобританії такий спосіб оплати називається *SmartStamp*.

У США і країнах Європи поширені також так звані «передоплачені» листи і поштові картки. Як правило, їх використовують великі компанії для організації «зворотного зв'язку» із споживачами. Користувачеві передається листівка або конверт з надрукованими друкарським способом реквізитами компанії-одержувача. Поштова компанія виставляє одержувачеві рахунок у момент доставки такої кореспонденції.

Цікаві факти

Пошта, заснована паном Бандінееллі у Львові (1629 рік), вважається найстарішою у Східній Європі. Існувала навіть підпільна пошта України. За підтримки Організації українських націоналістів (ОУН) випускалися спеціальні марки для цієї пошти. Але використовували їх не за прямим призначенням: за допомогою цих марок члени ОУН намагалися привернути увагу світової спільноти до скрутного становища в Україні. Федір Фекета (листоноша, якому встановили пам'ятник у Перечині) щодня долав пішки понад 60 кілометрів. Жив він у селі Тур'ї Ремети, і кожного дня в будь-яку погоду Фекета ходив до Ужгорода по листи, газети та грошові перекази. Називали його «послом». Перший у світі пам'ятник листоноші спорудили у 1838 році у селі Тур'ї Ремети на честь того ж Федора Фекети. Передрікали, що зі швидким розвитком інтернету звичайна пошта скоро взагалі зникне. Проте скільки вже часу багато людей у світі є активними користувачами інтернету, а стара добра пошта все ж існує. І, напевно, буде існувати ще не один десяток років.